

1. Referentie

Referentie	Nicaise, I. (2001). <i>De actieve welvaartsstaat en de werkers van het elfde uur. Arbeid als antwoord op sociale uitsluiting</i> . Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
Taal	Nederlands
ISBN	90 34 11297 7
Publicatievorm	Boek

2. Abstract

Het onderzoek handelt over de actieve welvaartstaat en hoe verschillende landen (waaronder Amerika, Groot-Brittannië, Denemarken en Frankrijk) het probleem van werkloosheid bij verschillende doelgroepen (jongeren, bijstandsccliënteel en langdurig werklozen) aanpakken. Vervolgens wordt de vergelijking getrokken met België om zo beleidslijnen op te stellen voor een meer progressieve en activerende welvaartstaat.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Werk
Trefwoord(en)	Actieve welvaartstaat, activeringsbeleid, activeringsprogramma, Amerikaanse Welfare Reform, arbeid, arbeidsmarkt, bijstand, Britse New Deal, Deense Wet op het Actief Arbeidsmarktbeleid, Franse politiques d'insertion, inkomen, integratiebenadering, werkloosheid, workfarebenadering

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering (VIONA) en Directoraat-Generaal Tewerkstelling en Sociale Zaken van de Europese Commissie.
Onderzoeker(s)	Nicaise Ides Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarkt (VIONA) Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Administratie werkgelegenheid Markiesstraat 1 1000 Brussel Tel: 02/ 553 39 57 Fax : 02/ 553 44 00 viona@vlaanderen.be www.viona.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Welke zijn de premissen en hoofddoelstellingen van de aanpak in andere landen? Hoe verhouden de diverse doelgroepen (langdurig werklozen, jongeren, bijstandsccliënteel,...) zich tegenover elkaar? Welke diensten krijgen de betrokkenen aangeboden? Welk financieel en juridisch statuut hebben ze? Welke effecten kunnen geobserveerd worden? Hoe is de evaluatie en monitoring georganiseerd?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Vergelijkend onderzoek onder de vorm van literatuurstudie en theoretisch onderzoek.
--------------------	---

Onderzochte groep	Gegevens uit Amerika, Groot-Brittannië, Denemarken en Frankrijk met focus op jongeren, langdurig werklozen, bijstandscienteel, alleenstaande ouders, gehandicapten en ouderen.
Bereik	Internationaal en regionaal (Vlaanderen).

7. Resultaten

Nieuw sociaal contract	Alle landen zijn bezig rond activering en een 'nieuw sociaal contract' waarbij sociale integratie meer verloopt via arbeid en minder via loutere inkomenshervreiding.
Workfare versus integratie	We kunnen nationale systemen situeren op een continuüm tussen twee polen: aan de éne kant is er de workfare-benadering, die het recht op vervangingsuitkeringen beperkt en afhankelijk maakt van verplichte deelname aan inschakelingsprogramma's (Verenigde Staten, Noorwegen). Aan de andere kant wil de integratiebenadering het recht op sociale zekerheid eerder aanvullen met een bijkomend recht op vorming en arbeidsintegratie, vanuit het besef dat sociale in- of uitsluiting meer vereisen dan een inkomenstransfer (gedeeltelijk in Denemarken, Verenigd Koninkrijk).
Vlaanderen	Vlaamse beleidsdocumenten sluiten ondubbelzinnig aan bij de integratiebenadering. Er is zelfs sprake van de uitbouw van een garantieplan, waarbij elke langdurige werkloze een wettelijk recht zou krijgen op een integratietraject. Het voorzieningenbeleid wordt ook in dit perspectief uitgebouwd.
Amerikaanse welfare reform	Het recht op een minimuminkomen bestaat er niet meer. De bijstand is het enige vangnet voor langdurig werklozen op voorwaarde dat ze laaggeschoold zijn, nood hebben aan een ontwenningsskuur en een gebrek hebben aan werkervaring. Met de familiale en sociale context wordt weinig rekening gehouden. Dit wordt geïllustreerd door het feit dat men ervan overtuigd is dat armoede een tijdelijke situatie is. Work first is het motto, men staat dan ook nogal sceptisch ten aanzien van opleidingen. Enkel jongeren zonder diploma secundair onderwijs mogen opnieuw voltijds gaan studeren. De hervorming heeft ook positieve effecten, zoals de diversifiëring van hulp en de (beginnende) ontwikkeling van maatzorg. Verder verdient ook de mobilisatie van private actoren navolging. Enerzijds willen bedrijven de eigen arbeidsreserve verzekeren en job turnover verminderen, en anderzijds willen ze kansen bieden aan achtergestelde groepen.
Verenigd Koninkrijk New Deal	Men wil de tewerkstellingsgraad duurzaam verhogen en de sociale uitsluiting terugdringen. Dit gebeurt door gerichte hulp bij het zoeken naar werk en door het verhogen van de inzetbaarheid van de doelgroepen op langere termijn. Jongeren vormen een belangrijke doelgroep. Zo is er voor jongeren een gateway-periode, gevolgd door de 'Options' en als laatste de Follow Through. Work first is ook hier het motto, maar er wordt ook belang gehecht aan opleiding / inschakelingsprogramma's. De New Deal blinkt uit door zijn duidelijke planmatige aanpak, gekoppeld aan een uitgebreide monitoring en evaluatie. De intensiteit van de programma's, de continuïteit, de keuzevrijheid van de werkzoekende en de kwaliteit van de relatie tussen personal adviser en klant dragen bij tot het succes.
Denemarken Actief Arbeidsmarktbeleid	Zij hebben een stelsel van opleidings- en tewerkstellingsgaranties voor langdurig werklozen met een ruim voorzieningenaanbod, een meer preventieve en intensieve aanpak en een individualisering van de trajecten. Het traject van een werkloze bestaat uit een uitkeringsperiode en een activeringsperiode. Hier focust men op opleiding. Maar uitkeringen zijn ook tijdelijk en er zijn sancties verbonden aan de weigering van werk. Dit leidt ertoe dat werkzoekenden uit het stelsel stappen en buiten het bereik van het arbeidsmarktbeleid en van de sociale protectie vallen.
Frankrijk Politiques d'insertion	Hier is geen geïntegreerde aanpak, de stelsels van sociale bescherming en die van activering vormen een lappendeken. Schoolverlaters krijgen er geen toegang tot werkloosheidsuitkering, wat maakt dat jongeren een belangrijke doelgroep vormen voor het RMI dat een minimuminkomen koppelt aan een individueel integratiecontract. Enerzijds getuigt het Franse systeem van een duidelijke politieke analyse van oorzaken van werkloosheid en maatschappelijke achterstelling en komt het integratiebeleid duidelijk naar voor. Anderzijds blijkt dat de Franse arbeidsmarktprogramma's voor risicogroepen in de praktijk niet aan dit ideaalbeeld beantwoorden.
Uitkomst vergelijking	Na vergelijking met deze landen kan voor België gesteld worden dat ons land geen 'slechte leerling' is wat de strijd tegen de langdurige werkloosheid betreft. Er is een verschuiving naar een preventieve aanpak.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Vleugels, I. , Ergo, T., Bollens, J., Heylen, F. & Nicaise I. (1998). Leven na de dop. Een onderzoek naar de haalbaarheid en effectiviteit van opleidings- en werkervaringsgaranties voor langdurig werklozen in Vlaanderen. *Nieuwsbrief Werkgelegenheid Arbeid Vorming*, 1-2, 141-146.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Door heel de post-industriële wereld waait de wind van de actieve welvaartstaat. In de sociale bescherming verschuift het accent van 'vergoeding van inkomensschade' naar preventie of herstel van die schade d.m.v. actief arbeidsmarktbeleid. Middelen worden van het ene deelbudget naar het andere versast (activering van uitkeringen), rechten op vervangingsinkomen worden steeds meer gekoppeld aan deelname aan integratieprogramma's en instituties belast met inkomensverschaffing en herinschakeling groeien naar elkaar toe. De uitgangspunten voor de nieuwe aanpak zijn in diverse landen tot op zekere hoogte gelijklopend. Men verdenkt het systeem zelf ervan werkloosheid en afhankelijkheid te genereren. En men beseft dat inkomenstransferten niet voldoende is, maar dat ook arbeid een belangrijke functie vervult voor een echte participatie aan de samenleving. In het onderzoek worden enkele buitenlandse voorbeelden van deze omschakeling geanalyseerd en worden basistendensen geschetst waarop het activeringsbeleid gestoeld is. Zo worden het Australische 'Working Nation Plan', de Amerikaanse Welfare Reform, de Britse New Deal, de Deense Wet op het Actief Arbeidsmarktbeleid en de Franse Revenu Minimum d'Insertion naast elkaar gelegd en vergeleken. We kunnen stellen dat deze welvaartstaten naar een nieuw sociaal-politiek paradigma aan het evolueren zijn, met elk hun eigen typische kenmerken. Uit het vergelijkend onderzoek hoopt men lessen te kunnen trekken voor het beleid in Vlaanderen. Hierbij besluit men dat België nog niet zo slecht scoort, maar dat verbetering steeds mogelijk is. De beleidslijnen worden opgesteld.